

poszukując w niej „metafizycznego sensu nakazu życia szczęśliwego” (s. 545). Stąd też ta część analiz przybiera postać usytuowania samego szczęścia jako „życia w terażniejszości” (s. 547), jako „racji” (s. 549) i „celu istnienia” (s. 556), który przybiera ostatecznie kształt – jak się wyraża autor – „imperatywu metafizycznego” (s. 560).

W podsumowaniu należy stwierdzić, że będąca przedmiotem omówienia książka: *Ludwig Wittgenstein: „przydzielony do Krakowa” – „Krakau zugeteilt”* stanowi bardzo dobrze dobrane kompendium wiedzy przybliżające życie i dzieło autora *Tractatus logico-philosophicus*. Nadmienić należy jednocześnie, że sam krakowski epizod życia i twórczości Wittgensteina jest bardzo interesującym przyczynkiem, swoistym pretekstem do ukazania bogactwa całej perspektywy jego życia i filozoficznej spuścizny. Recenzowana książka jest godna polecenia wszystkim tym, których interesuje myśl autora *Dociekań filozoficznych*, jej rozwój i wielorakie uwarunkowania (filozoficzne i pozafilozoficzne), ale także wszystkim studiującym i badającym filozofię XX wieku.

O. Jerzy Tupikowski CMF

FELICE ACCROCCA, *Franciszek bratem i nauczycielem*, tłum. B.A. Gancarz OFMConv, Bratni Zew, Kraków 2007, ss. 212.

DOI: 10.34839/wpt.2010.18.2.280-281

Felice Accrocca jest kapłanem diecezjalnym, studiował na Uniwersytecie „Sapienza” w Rzymie oraz na Wydziale Historii Kościoła Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Jako specjalista od historii średniowiecza współpracuje z wieloma czasopismami naukowymi, a także wykłada w Instytucie Nauk Religijnych w Latinie (dawnej Littoria), w prowincji Lacjum. Autor wielu prac i opracowań z historii franciszkanizmu, m.in. współautor nowego krytycznego wydania życiorysu św. Franciszka napisanego przez Tomasza Celano.

Omawiana praca jest kompilacją wcześniejszych rozpraw na tematy diskutowanych kwestii franciszkańskich, a także problemów formacji w tej duchowości. Jest to na razie jedyna książka F. Accrocci przetłumaczona na język polski.

Autor pragnie przedstawić najnowsze wyniki badań nad życiem i pismami św. Franciszka, wskazać na wpływ środowiska i otoczenia na rozwój myśli franciszkańskiej. Opierając się na swej wiedzy jako historyka i doświadczeniu duszpastorza, analizuje Pismo Święte. Częste odniesienia do pism i konkretno życia Biedaczyny ukazują człowieka prawdziwego, wierzącego, zmagającego się z sobą. Nie tylko pisze o nim, lecz wyciąga wnioski dla współczesnych naśladowców Asyżanina.

Książka składa się z ośmiu rozdziałów omawiających różne aspekty życia św. Franciszka: od pewnej niejednoznaczności początków przez życie z Bogiem, braćmi, cierpienie, rozwój duchowy aż po wnioski dla prowadzących formację duchową. Autor przewiduje ją jako pomoc dla mistrzów formacji i osób formujących się. Tak więc ostatni rozdział wprost zawiera materiał dla formatorów, a podsumowanie każdego rozdziału podaje jego główną myśl i możliwe trudności bądź niebezpieczeństwa w praktycznym zastosowaniu.

Jednakże sposób przedstawienia tematów (metodyczny, wszechstronny wykład), użyte słownictwo (np. autografy św. Franciszka – jego odręczne pisma, a nie odpisy), ogrom przypisów, terminologia teologiczna (np. *Christum sequi*) czy też wiele tekstów po łacinie (niewyjaśnionych i nie przetłumaczonych) czynią z niej raczej pracę naukową niż popu-

larną, skierowaną do specjalistów niż laików. Szkoda, że tłumacz nie uzupełnił tego braku, zakładając powszechną znajomość łaciny wśród polskich franciszkanów i świeckich.

Z drugiej jednak strony precyzyjne przypisy, powoływanie się na najnowsze badania, wykaz skrótów wskazują, że ma to być praca naukowa. Autor cytuje bardzo duże fragmenty pism św. Franciszka, a przecież franciszkanie znają te teksty. Pragnie obalać mity wyrosłe wokół postaci świętego, a sam powiela mity o fanatyzmie chrześcijańskiej Europy, co jest tym bardziej niebezpieczne, że autor jest księdzem i historykiem.

Pomimo wskazanych niedociągnięć (autor nie wie, dla kogo pisze, sam o tym wspomina na s. 199) dla franciszkanina, zainteresowanego świeżym spojrzeniem na początki swej duchowości i założyciela, praca ta zawiera mnóstwo ważnych spostrzeżeń.

Autor wskazuje na ogrom mitów narosłych wokół postaci Franciszka (głównie o romantycznych korzeniach), powielanych często nawet przez renomowanych autorów, opierając się na jego pismach, wskazuje bezpodstawność tych mitów. Wskazując na jednoczesne występowanie w życiorysie świętego wielu przeciwności (aktywność – kontemplacja, samotność – misje), tak że nawet wczesne biografie nie są zgodne w jego przedstawianiu. Już tytuł dzieła wskazuje na pewną dwoistość: brat – nauczyciel, Biedaczyna chciał być bratem, a został wzorem, nauczycielem, tak jak wezwał go Pan.

Następnie zwraca naszą uwagę na *novum* franciszkanizmu: skierowanie uwagi na Chrystusa, a nie pierwotny Kościół, jak się przyjęło do tej pory. Ukazuje ogromną elastyczność ducha franciszkańskiego: przecież św. Klara żyła w tym duchu, a jakże inaczej.

Accrocca, nie będąc franciszkaninem, bez kompleksów podchodzi do początku ruchu franciszkańskiego i ukazuje te początki bez wybielania, jako historyk opisuje Franciszka jako człowieka, ale człowieka wierzącego, i to w sposób bardzo konsekwentny, mimo odrzucenia przez braci. W spojrzeniu historyka brak socjologizmu, modnego dziś psychologizmu próbującego wytłumaczyć wszystko w sposób naturalny. Opiera się na pismach świętego i w sposób prawdziwy i konsekwentny przedstawia człowieka zakochanego w Chrystusie.

Trudno jednoznacznie ocenić książkę F. Accrocci. Z jednej strony skierowana do mistrzów nowicjatu, duchownych i świeckich, z drugiej napisana w sposób trudny językowo, ale i bardzo precyzyjny dla badaczy. Zakłada dobrą znajomość łaciny, a jednocześnie podaje bardzo długie cytaty z pism Franciszka.

Myślę, że badacz franciszkanizmu odniesie dużą korzyść z lektury tej pracy, a historycznie świeże spojrzenie pozwoli mu zobaczyć Franciszka inaczej niż dotychczas.

Robert Wądrzyk

S. BOŻENA SZEWCZUL, *Działalność zakonodawcza błogosławionego Honorata Koźmińskiego a nowe instytuty w Kościele katolickim. Studium prawnohistoryczne*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2008, ss. 565.

Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie wydało rozprawę habilitacyjną s. dr Bożeny Szewczul. Jest to poważne opracowanie, pomocne dla kanonistów zajmujących się działalnością prawodawczą wspólnot konsekrowanych i dla teologów życia konsekrowanego, badających kształtowanie się współczesnego modelu życia konsekrowanego na podstawie ustaw fundamentalnych nowo powstających wspólnot zakonnych.